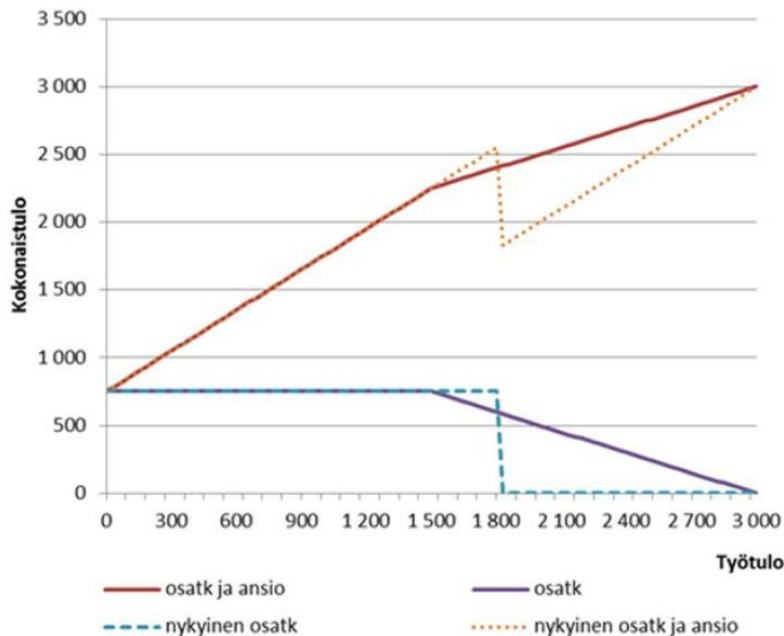

LINEAARINEN MALLI OSATYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEISTÄ / LUONNOS BO RY 23.5.2020

- Osatyökyvyttömyyseläkeläisten ansiotulojen sovittelu työkyvyttömyyseläkkeeseen, parantaa työnteon kannustimia. Kannustin paranee niiden eläkeläisten kohdalla, jonka ansiot voisivat ylittää merkittävästi 60% eläkeläisen vakiintuneesta ansiosta. Arvion mukaan työnteon kannustin muuttuu noin 4000 - 8600 osatyökyvyttömyyseläkeläisellä ja kannustimen lisääntyminen kasvattaa työllisyyttä noin 100 - 300 työllisellä.

[Linearisella osatyökyvyttömyyseläkkeiden mallilla](#) tarkoitetaan ratkaisua, jossa osatyökyvyttömyyseläkeläisen ansiotuloja sovitellaan tasaisesti hänen työkyvyttömyyseläkkeensä kanssa. Nykytilassa osatyökykyinen voi ansaita 60 % vakiintuneesta ansiostaan menettämättä osatyökyvyttömyyseläkettään; tämän rajan ylityksen jälkeen henkilöiden eläke jää leppäämään. Linearisessa mallissa tällaista epäjatkuvuuskohtaa ei synny (kuva 1). Näin työnteon kannustimet paranevatkin lähinnä tilanteissa, joissa 60 % vakiintuneesta ansiosta voitaisiin merkittävästi ylittää.

Kuvio 5.1 Nykymallin ja lineaarisen osatyökyvyttömyyseläkemallin vertailu.
Vakiintunut ansio 3 000 e/kk, osatyökyvyttömyyseläke 750 e/kk.

Kuva 1: Osatyökykyisen kokonaisansio eri työtulojen tasoilla, lineaarinen malli ja nykytila.
Lähde: Työkyvyttömyyseläkkeen ja ansiotulojen yhteensovittaminen sekä lineaarinen malli: osatyökykyisille tie työelämään –kärkihanke, työryhmäraportti, STM 2017.

Vuoden 2014 lopussa osatyökyvyttömyyseläkettä sai noin 23 500 henkilöä, joista noin 17 700 oli töissä (STM 2017). Näiden henkilöiden keskieläke oli noin 760 euroa, ja keskiansio noin 1500 euroa. Noin 90 prosentilla näistä eläkeikäinen ansio oli alle 60 prosenttia vakiintuneesta ansiosta. Sitä, missä määrin tämä reflektoi näiden henkilöiden heikentyneitä työkykyä ja missä määrin heikkoja kannustimia, on vaikea ilman tarkempaa tutkimusta sanoa.

Liitetaulukko 4.4. Osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien eläkeaikainen ansio verrattuna tulevan ajan ansioon (vakiintunut ansio)

Suhde, %	Henkilöitä	Prosenttiosuus	Kumulatiivinen frekvenssi	Kumulatiivinen prosenttiosuus
Alle 40	3 209	23,59	3 209	23,59
40 - 49	2 216	16,29	5 425	39,88
50 - 55	3 554	26,12	8 979	66,00
56 - 60	3 158	23,21	12 137	89,21
61 - 65	887	6,52	13 024	95,73
Yli 65	581	4,27	13 605	100

Kuva 2: Osatyökyvyttömyyseläkkeensaajien eläkeaikainen ansio suhteessa tulevan ajan ansioon, STM 2017.

Kuvan 2 perusteella voidaan kuitenkin arvioida, että vain noin joka viidennellä työssäkäyvällä osatyökyvyttömyyseläkkeensaajalla kuvan 1 mukainen taloudellisten kannustimien epäjatkuvuuskohta on hyvin lähellä. Kaksi kolmesta työtä tekevästä osatyökyvyttömyyseläkkeensaajasta ansaitsee tätä vähemmän suhteessa vakiintuneeseen ansioonsa. Näin vaikuttaisi siltä, että työkyvyn alenema on taloudellisten kannustimien lisäksi merkittävä tekijä kysymyksessä.

Kuvan 1 kannustimien muutos kasvattaa työnteon kannustimia n. 12,5 prosenttia sellaisissa tapauksissa, jotka kykenisivät ansaitsemaan jotain 60 prosentin ja 100 prosentin välillä suhteessa vakituisiin ansioihinsa. Jouston määritelmästä saadaan:

$$75 \% (\text{työllisyysaste}) * 23\ 500 (\text{osatyökyvyttömyyseläkeläisiä}) * 0,25 * 0,125 = 550.$$

Edellä mainituista syistä johtuen tämä 550 on liian korkea arvio: todennäköisesti vain osalla osatyökyvyttömyyseläkeläisistä tämä arvio on relevantti. Mikäli kuvan 2 taulukon perusteella arvioidaan heitä olevan 23-49 prosenttia osatyökyvyttömyyseläkeläisistä, saadaan työllisyysvaikutukseksi noin 100-300 työllistä. Taloudellisilla kannustimilla mitattuna reformi voisi siis parantaa osatyökykyisten työllisyyttä noin 200 työllisellä¹.

¹ Lisääntynyt työn tekeminen kohdistuu jo työssäkäyviin eläkeläisiin, eli muutos ei lisää työllisten lukumäärää.